

Ključevi (tonaliteti)

Jedna od najčešćih stvari koja zbunjuje neiskusne gitariste je pitanje – **kako odrediti u kojem je tonalitetu neka pjesma?** Zašto se kaže da je neka pjesma u C dur ključu npr. ili zašto je neka pjesma u F molu? Da bi odgovorili na to pitanje moramo malo ući u glazbenu teoriju. Probat ćemo na najjednostavniji način objasniti koncepte koji su potrebni da bi shvatili kako odrediti koji je tonalitet u igri.

Drugo često pitanje je – **koju skalu svirati preko određenog akorda?** Na to pitanje je teško odgovoriti jer je u biti nepotpuno zato što ne znamo kojem tonalitetu pripada taj akord. Primjerice G dur može pripadati G dur tonalitetu, ali isto tako može pripadati i C duru, kao i D duru.

Svaki tonalitet se sastoji od sedam akorda, kao što i dur skala ima sedam nota, koje i određuju akorde u tonalitetu. Zato ako želimo odgovoriti na pitanje koju skalu ćemo svirati preko kojeg akorda – prvo moramo znati odrediti u kojem tonalitetu sviramo. To je naš prvi cilj.

Prva stvar koju trebamo shvatiti je da se **dur tonalitet kreira iz dur skale.**

Svaka dur skala ima sedam nota, a svaka ta nota je *root* nota jednog akorda. Primjerice G dur skala je G A B C D E F# - sveukupno sedam nota.

Od svake od tih nota mi možemo izgraditi jedan akord. Način na koji se to radi ćemo objasniti malo kasnije, zasada to nije toliko bitno. Ono što je važno je da znamo da svaka od tih nota ima svoj vlastiti akord. Prema tome, od tih sedam nota ćemo dobiti sedam novih akorda, koji ukupno tvore jedan tonalitet. Znači tonalitet je jednostavno svih sedam osnovnih akorda iz jedne dur skale.

Sedam nota u dur skali se označavaju sa arapskim brojkama:

1 2 3 4 5 6 7

Akordi koji se grade iz tih nota se označavaju sa rimskim brojkama:

I ii iii IV V vi vii°

Veliki rimski brojevi (I, IV, V) označavaju DUR akord

Mali rimski brojevi (ii, iii, vi) označavaju MOL akord

Mali rimski brojevi sa „°“ (vii°) označavaju smanjeni (*engl.* diminished) akord

Iz toga dobivamo:

Ovo su **dur** akordi:

I, IV, V

Ovo su **mol** akordi:

ii, iii, vi

Ovo je **smanjeni (diminished)** akord:

vii°

Mnogi gitaristi su zbunjeni kad isprve uče o akordima koji se označavaju rimskim brojevima i stupnjevima skale koje označavaju arapski brojevi. Važno je shvatiti da oni označavaju RAZLIČITE stvari. Stupnjevi skale (označavaju se arapskim brojkama) se odnose na **note unutar skale**.

U ključu C dura to izgleda ovako:

Note unutar C dur ključa: C D E F G A B

Stupnjevi skale: 1 2 3 4 5 6 7

Kad se koriste rimske brojke, one označavaju **akorde koji pripadaju toj skali (ključu)**. Zato u dur ključu, prateći formulu koju smo prije napisali, dobiti ćemo sljedeće (primjer za C dur ključ):

Cdur	Dmol	Emol	Fdur	Gdur	Amol	Bdim
I	ii	iii	IV	V	vi	vii°

Znači akordi u C dur tonalitetu su:

C

Dm

Em

F

G

Am

Bdim

Još jednom – kako smo došli do tih akorda:

Uzeli smo C dur skalu – C D E F G A B i primijenili formulu za akorde – I ii iii IV V vi vii° (DUR, mol, mol, DUR, DUR, mol, diminished).

C → I – postaje C dur

D → ii – postaje D mol

E → iii – postaje E mol

F → IV – postaje F dur

G → V – postaje G dur

A → vi – postaje A mol

B → vii° – postaje B diminished

Kako ćemo odrediti koji akordi pripadaju G dur skali?

1. Napisati ćemo note koje su u G dur skali – G A B C D E F#.

2. Primijeniti formulu I ii iii IV V vi vii°.

Gdur	Amol	Bmol	Cdur	Ddur	Emol	F#dim
I	ii	iii	IV	V	vi	vii°

G → I – postaje G dur

A → ii – postaje A mol

B → iii – postaje B mol

C → IV – postaje C dur

D → V – postaje D dur

E → vi – postaje E mol

F# → vii° – postaje F# diminished

Dakle, određivanje i zapisivanje akorda u nekom tonalitetu je ekstremno jednostavno. Sve što trebamo napraviti je proći kroz sljedeći proces.

Proces za određivanje akorda u tonalitetu:

Korak 1. Napisati note koje su u toj dur skali za koju želimo odrediti akorde (note svih 12 dur skala se nalaze na sljedećoj stranici)

Korak 2. Primijeniti formulu – I ii iii IV V vi vii° na te note.

Primjer:

Od kojih se akorda sastoji tonalitet F dur ključa?

1. F dur skala = F G A Bb C D E

2. Primjena formule I ii iii IV V vi vii°:

Fdur	Gmol	Amol	Bbdur	Cdur	Dmol	Edim
I	ii	iii	IV	V	vi	vii°

Zadatak:

Odredi akorde za ostalih 9 tonaliteta pomoću formule I ii iii IV V vi vii° (već smo odredili za C dur, G dur i F dur) i zapiši ih sve na jedan papir. Ako je potrebno pomogni se tablicom nota svih 12 skala.